

Gezondheid van importkalveren in relatie tot leeftijd bij opzet

In Nederland worden elk jaar een groot aantal vleeskalveren geïmporteerd. Sinds 2023 mogen Duitse kalveren pas vanaf een leeftijd van 28 dagen het bedrijf verlaten. GD onderzocht in het kader van de diergezondheidsmonitoring of de gezondheid van geïmporteerde vleeskalveren verschilt van in Nederland geboren vleeskalveren, én of er een relatie is met de leeftijd waarop deze kalveren aankomen op het vleeskalverbedrijf.

Van de vleeskalveren die in de periode 2020 tot en met 2024 in Nederland werden opgezet, had ruim de helft de Nederlandse nationaliteit, eenderde de Duitse nationaliteit en de rest kwam voornamelijk uit België, Denemarken, Estland of Ierland. Geïmporteerde kalveren kunnen een ander risico op introductie van pathogenen geven dan Nederlandse kalveren, doordat er andere pathogenen een rol kunnen spelen in herkomstlanden. Uit analyse van uitvalcijfers, antibioticagebruik en pathologische bevindingen bij sectie kwam naar voren dat er verschillen zijn in de gezondheid van vleeskalveren van verschillende nationaliteiten. Zo presteren kalveren uit Ierland, die naar blankvleeskalverbedrijven gaan, beter dan in Nederland geboren kalveren; Ierse kalveren hebben een lagere kans op uitval en een lager antibioticagebruik. Duitse kalveren bleken tijdens de studieperiode qua kans op uitval en de mate van antibioticagebruik op

blankvleeskalverbedrijven minder te presteren dan in Nederland geboren kalveren. Ook was de kans op infectieuze longaandoeningen bij sectie in de Duitse kalveren hoger. Duitse kalveren hadden gemiddeld genomen geen andere kans op uitval dan Nederlandse kalveren op rosékalverbedrijven.

In Duitsland is het sinds 1 januari 2023 verplicht om kalveren, in plaats van ten minste 14 dagen, 28 dagen op het melkveebedrijf te houden voordat ze afgevoerd mogen worden. Sindsdien zijn er van meerdere lichten kalveren die ouder zijn bij aankomst op het vleeskalverbedrijf, gegevens bekend over hoe zij hebben gepresteerd in Nederland. De resultaten lieten zien dat Duitse kalveren, sinds de verhoging van de minimale leeftijd bij afvoer, een lagere kans op uitval op het Nederlandse blankvlees- of rosékalverbedrijf hebben in de eerste maanden na opzet. Echter, over de hele mestperiode tot het moment van slacht, waren de uitvalcijfers van Duitse blankvlees- en rosékalveren niet beter dan die van kalveren met een Nederlandse herkomst. Daarnaast was het opvallend dat het antibioticagebruik van Duitse blankvleeskoppels niet lager is geworden sinds 2023. Om deze redenen werd geconcludeerd dat Duitse vleeskalveren sinds de verhoging van de minimale afvoerleeftijd het niet eenduidig beter zijn gaan presteren dan voorheen.

Via VeekijkerNieuws houden wij u elk kwartaal op de hoogte van nieuws uit de monitoring van diergezondheid bij rundvee. Mocht er tussendoor iets belangrijks spelen dan sturen wij u daarover een bericht.

Aanmelden sectiemateriaal

U kunt dieren 24 uur per dag, 7 dagen per week aanmelden voor pathologisch onderzoek via www.gddiergezondheid.nl/ophaaldienst of 088 20 25 500. Wij halen dieren die 's avonds voor 22.00 uur zijn aangemeld de eerstvolgende werkdag op. Voor een optimaal onderzoek is het belangrijk om een volledige anamnese toe te voegen. Ook is het van belang vers materiaal in te sturen (koelen in warme tijden en bij strenge vorst op een droge afgeschermd plek binnen plaatsen) en een dier te selecteren dat representant is van het probleem.

Verhoogd aantal contactmomenten en diagnoses longworm

Het afgelopen kwartaal waren er meer contactmomenten bij de Veekijker over longworm dan in hetzelfde kwartaal vorig jaar. Ook bij pathologisch onderzoek werd de diagnose longworm vaker gesteld. Opvallend was de leeftijd van de dieren:

tussen 13 en 24 maanden, terwijl longworm doorgaans vaker voorkomt bij jongere dieren in hun eerste weideseizoen. Daarnaast waren de infecties ernstig tot zeer ernstig, met veel volwassen wormen in de longen en luchtpijp. Dit sluit aan bij

het beeld van de afgelopen jaren: meer en ernstigere problemen door longworm bij oudere dieren en melkkoeien. Een mogelijke verklaring voor de stijging is het gunstige weer van afgelopen zomer voor de ontwikkeling van longworm.

Figuur 1. Longwormen op tong (links) en in de bronchus (rechts)

Zwarte mest na afkalven

In de afgelopen maanden kwamen bij de Veekijker meerdere meldingen binnen over zwarte mest bij koeien waarbij de oorzaak niet duidelijk was. Waar dit in het tweede kwartaal nog twee meldingen betrof, steeg dit in het derde kwartaal naar tien. De voornaamste oorzaak voor zwarte mest zijn lebmaagzweren. Daarnaast worden bloedingen in de dunne darm, Jejunal Hemorrhagic Syndrome, pica (afwijkend eet- of likgedrag) of het toedienen van specifieke supplementen of medicatie genoemd. Bekende risicofactoren voor het ontstaan van lebmaagzweren zijn een niet passend rantsoen en (hitte)stress. Het betrof één of enkele dieren per bedrijf, in sommige gevallen was de zwarte mest van voorbijgaande aard, echter bij een deel van de dieren leidde dit tot sterfte. De

dieren hadden geen duidelijke koorts, hooguit lichte verhoging ($<39,5^{\circ}\text{C}$). Om dit signaal beter in beeld te krijgen zijn twee bedrijfsbezoeken uitgevoerd. Daarnaast is een koe voor sectie ingestuurd: de diagnose van de patholoog was een verbloeding uit een lebmaagculus. Een aantal aandachtspunten die een risico kunnen vormen voor het ontstaan van lebmaagculcera zijn gevonden op de bezochte bedrijven. Zoals bijvoorbeeld een hoge omgevingstemperatuur ten tijde van de meldingen. Dit kan leiden tot hittestress en daarmee mogelijk tot lebmaagculcera bij de dieren. Daarnaast was het zetmeelgehalte in het droogstandsrantsoen hoog. Een aantal risicofactoren waren verschillend op de twee bedrijven. Op bedrijf A broeide het

droogstandsrantsoen behoorlijk. Ook de suboptimale huisvestingsomstandigheden op bedrijf A kunnen aanleiding hebben gegeven tot stress. Op bedrijf B was het droge-stofgehalte in het droogstandsrantsoen zo hoog dat gemakkelijk geselecteerd kon worden in het rantsoen. Daarnaast was er een groot verschil in voedermiddelen tussen droogstands- en lactatierantsoen, waardoor de omschakeling van droogstand naar lactatie lastiger kan zijn. Een eenduidige oorzaak voor de meldingen van koeien met zwartgekleurde mest is niet gevonden. Wel is het mogelijk dat de stress door het afkalven en een hoge buiten-temperatuur in combinatie met enkele voer- en managementfactoren meegespeeld hebben bij het ontstaan van lebmaagculcera, resulterend in zwarte mest bij de koeien die recent afgekalfd hadden.

Nitraatvergiftiging

Eind juli kwam bij de Veekijker een signaal binnen van drie plots gestorven runderen. De avond ervoor waren de dieren nog gevoerd en werden er geen verschijnselen van ziekte waargenomen. In de ochtend werden de dieren dood gevonden. Twee van de dieren zijn in overleg met de Veekijker ingestuurd voor sectie. Bij beide dieren werd een verhoogd gehalte aan

nitraat en nitriet aangetoond in het oogvocht. Nitraat wordt bij opname in de pens omgezet tot nitriet. Nitriet bindt aan hemoglobine in het bloed en vormt methemoglobine, dat geen zuurstof kan vervoeren. Dieren kunnen in ernstige gevallen overlijden met verschijnselen van zuurstoftekort. Uit de anamnese tijdens het bedrijfsbezoek van de practici bleek

dat het krachtvoer vermoedelijk verontreinigd is geraakt met kunstmest bij het vullen van de silo. De silo is leeg gemaakt en nadien waren er geen nieuwe gevallen meer. Naast voermengfouten kunnen ook hoge gehalten aan nitraat in drinkwater, bepaalde weideplanten en weidegang onder specifieke omstandigheden leiden tot nitraatvergiftiging.

Rundveegezondheid in Nederland, derde kwartaal 2025

DIERZIEKTEN	SITUATIE NEDERLAND	Categorie (AHR)	Resultaat monitoring derde kwartaal 2025
Uitvoeringsverordening (EU) 2018/1882 van Animal Health Regulation (AHR) 2016/429 (Categorie A-ziekte)			
Lumpy Skin Disease (LSD)	Virusinfectie. Nederland officieel vrij.	A, D, E	Nog nooit infecties vastgesteld in Nederland. Uitbraken in Italië en Frankrijk.
Mond-en-klauwzeer (MKZ)	Virusinfectie. Nederland officieel vrij sinds 2001.	A, D, E	Geen infecties vastgesteld in Nederland, geen nieuwe uitbraken in Europa.
Uitvoeringsverordening (EU) 2018/1882 van Animal Health Regulation (AHR) 2016/429 (Categorie B tot en met E)			
Blauwtong (BT)	Blauwtong serotype 3 uitbraak Nederland sinds september 2023 (zie §3.2.1).	C, D, E	Geen verdenkingen van nieuwe infecties.
Bovine genitale campylobacteriose	Bacterie. Nederland vrij sinds 2009. Bewaking van KI- en embryostations en bij dieren voor export.	D, E	<i>Campylobacter fetus</i> spp. <i>veneralis</i> niet aangetoond.
Bovine Virus Diarree (BVD)	Virusinfectie. Bestrijding op melkveebedrijven verplicht, op vleesveebedrijven vrijwillig.	C, D, E	91,8 procent van de melkveebedrijven heeft BVD-vrijstatus of BVD-onverdachtstatus.* 20,6 procent van alle niet-melkleverende bedrijven heeft een gunstige status (vrij of onverdacht). <i>*BVD-status bepaald aan de hand van GD-programma</i>
Brucellose (zoönose, infectie via diercontact of onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. Nederland officieel vrij sinds 1999. Bewaking via afweerstoffenonderzoek in bloedmonsters van verwerpers.	B, D, E	Geen infecties vastgesteld.
Enzoötische bovine leucose	Virusinfectie. Nederland officieel vrij sinds 1999. Bewaking via onderzoek op afweerstoffen in tankmelk en bloedmonsters van slachtrunderen.	C, D, E	Geen infecties vastgesteld.
Epizootic Hemorrhagic Disease (EHD)	Virusinfectie. Sinds 2022 vastgesteld bij rundvee in Europa (Spanje, Italië, Portugal en Frankrijk).	D, E	Geen infecties vastgesteld.
Infectieuze Bovine Rhinotracheïtis (IBR)	Virusinfectie. Bestrijding op melkveebedrijven verplicht, op vleesveebedrijven vrijwillig.	C, D, E	84,2 procent van de melkveebedrijven heeft IBR-vrijstatus of IBR-onverdachtstatus. 21,8 procent van alle niet-melkleverende bedrijven had een gunstige status (vrij of onverdacht).
Miltvuur (zoönose, infectie via diercontact)	Bacterie. In Nederland niet aangetoond sinds 1994. Bewaking via bloed-uitstrijken van plotseling gestorven runderen.	D, E	Geen infecties vastgesteld.
Paratuberculose	Bacterie. In Nederland bestrijding op melkveebedrijven verplicht. 99 procent neemt deel.	E	83,5 procent van de melkveebedrijven heeft PPN-status A of IPP-status 6.
>>			

DIERZIEKTEN	SITUATIE NEDERLAND	Categorie (AHR)	Resultaat monitoring derde kwartaal 2025
Uitvoeringsverordening (EU) 2018/1882 van Animal Health Regulation (AHR) 2016/429 (Categorie B tot en met E)			
Rabiës (hondsdolheid) (zoönose, infectie via bijt- of krabwonden)	Virusinfectie. Nederland officieel vrij sinds 2012 (illegaal geïmporteerde hond).	B, D, E	Geen infecties vastgesteld.
Rundertuberculose (TBC) (zoönose, infectie via diercontact of onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. Nederland officieel vrij sinds 1999. Bewaking via slachtrunderen.	B, D, E	Geen infecties vastgesteld.
Trichomonas	Parasiet. Nederland vrij sinds 2009. Bewaking van KI- en embryostations en bij dieren voor export.	C, D, E	<i>Tritrichomonas foetus</i> niet aangetoond.
Q-koorts (zoönose, infectie via stof of onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. Vanaf eerste kwartaal 2023 weer standaard onderdeel van verwerpers-sectieprotocol.	E	Geen infecties aangetoond bij verworpen vruchten.
Artikel 3a.1 Melding zoönosen en ziekteverschijnselen 'Regeling Houders van Dieren' van Wet Dieren			
Leptospirose (zoönose, infectie via diercontact of onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. Bestrijding op melkveebedrijven verplicht, op vleesveebedrijven vrijwillig.	-	98,4 procent van de melkveebedrijven heeft leptospirosestatus 'vrij'. 29,3 procent van de niet-melkleverende bedrijven heeft leptospirosestatus 'vrij'.
Listeriose (zoönose, infectie via onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. Besmetting incidenteel bij rundvee aangetoond.	-	Twee nieuwe leptospirosebesmettingen. Geen infecties aangetoond bij ter sectie aangeboden runderen of bij verworpen vruchten.
Salmonellose (zoönose, infectie via diercontact of onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. Bestrijding op melkveebedrijven verplicht, op vleesveebedrijven vrijwillig.	-	98,2 procent van de melkveebedrijven heeft een gunstige tankmelk uitslag (landelijk programma Qlip).
Yersiniose (zoönose, infectie via diercontact of onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. Besmetting incidenteel aangetoond bij rundvee, met name bij verworpen vruchten.	-	Twee infecties aangetoond.
Verordening (EG) nr. 999/2001			
Bovine Spongiforme Encephalopathie (BSE)	Prion-infectie. Nederland bij OIE-status 'verwaarloosbaar risico'. Sinds 2010 bij bewaking geen gevallen meer vastgesteld (totaal tussen 1997-2009 88 gevallen).	-	Geen infecties vastgesteld.

Vervolg tabel

DIERZIEKTEN	SITUATIE NEDERLAND	Categorie (AHR)	Resultaat monitoring derde kwartaal 2025
Overige infectieuze aandoeningen bij rundvee			
Boosaardige Catarraal Koorts (BCK)	Virusinfectie. In Nederland komen infecties met Ovine herpesvirus type 2 incidenteel voor.	-	Geen infecties vastgesteld bij sectie.
Leverbot	Parasiet. Leverbot komt algemeen voor in Nederland, vooral in waterrijke/natte gebieden.	-	Op negen bedrijven infecties vastgesteld en één cluster vastgesteld.
Neosporose	Parasiet. In Nederland een belangrijke infectieuze oorzaak van verwerpen.	-	Geen infectie aangetoond in ingezonden verworpen vruchten.
Tekenziekten: <i>Anaplasma phagocytophilum</i>	Uitwendige parasiet die infecties kan overbrengen. Teken besmet met <i>Babesia divergens</i> , <i>Anaplasma phagocytophilia</i> en <i>Mycoplasma wenyonii</i> komen voor in Nederland.	-	Geen microscopisch onderzoek van bloeditstrijkjes meer mogelijk, voor <i>Anaplasma phagocytophilum</i> is een PCR beschikbaar. Middels PCR 4 <i>Anaplasma phagocytophilum</i> -infecties aangetoond.

Monitoring Diergezondheid

Sinds 2002 voert Royal GD de diergezondheidsmonitoring in Nederland uit in nauwe samenwerking met onder andere de diersectoren, het bedrijfsleven, het ministerie van LNVN, dierenartsen en veehouders. De informatie die in de monitoring wordt gebruikt, wordt op verschillende manieren verzameld waarbij het initiatief gedeeltelijk bij dierenartsen en veehouders en gedeeltelijk bij Royal GD ligt. De informatie wordt integraal geïnterpreteerd om de doelstellingen van de monitoring, het snel signaleren van diergezondheidsproblemen enerzijds en het volgen van trends en ontwikkelingen anderzijds, te bereiken. Samen werken we aan diergezondheid in belang van dier, dierhouder en samenleving.